

Priekšlikumi normatīvo aktu grozījumiem smēķēšanas ierobežošanai bērnu tiesību aizsardzības un darbinieku tiesību nodrošināšanas kontekstā

Līdz ar to Latvijas Ārstu biedrība aicina Saeimai pieņemt šādus labojumus normatīvajos aktos:

Bērnu tiesību aizsardzības likumā

1. panta 11. punktu izteikt šādā redakcijā:
"11) fiziska vardarbība - bērna veselībai vai dzīvībai bīstams apzināts spēka pielietojums saskarsmē ar bērnu vai bērna pakļaušana kaitīgu faktoru (gaisa piesārņojuma, tabakas dūmu, utml.) iedarbībai;"

10. pantu papildināt ar (1¹) daļu: "(1¹) Bērns nedrīkst atrasties tabakas dūmu ietekmē un bērna klātbūtnē nedrīkst smēķēt, lai nodrošinātu bērnam no dūmiem brīvu vidi."

48. panta 1. daļu papildināt ar šādu trešo teikumu: "Smēķēšana bērna, tai skaitā nedzimuša bērna, klātbūtnē uzskatāma par fizisku vardarbību pret bērnu un nodara bērnam fiziskas ciešanas".

Darba aizsardzības likumā:

4. panta 1. daļu papildināt ar šādu jaunu 4¹. punktu šādā redakcijā:

„4¹) nodrošina ikvienam nodarbinātajam no tabakas dūmiem brīvu vidi;"

Administratīvo pārkāpumu kodeksā¹

41.⁵ pantu papildināt ar jaunu otro daļu šādā redakcijā un attiecīgi mainīt esošo panta daļu numerāciju:

Piedāvāto normatīvo aktu grozījumu mērķis ir aizsargāt bērnus no tabakas dūmu kaitīgās ietekmes.

Ja pieaudzis cilvēks pamatā vienmēr var izvēlēties, vai atrasties smēķējošas personas tiešā klātbūtnē, vai ne, tad bērnam līdz zināmam vecumam šādas iespējas nav vispār. Šādu grozījumu pieņemšana būtu reāls solis gan Latvijas bērnu veselības profilaksē, gan arī tādu starptautisku dokumentu kā ANO Bērnu tiesību deklarācija (2. princips²) un ANO Konvencija par bērna tiesībām (24. panta 3. daļa³) noteikumu tālākā iedzīvināšanā un realizēšanā.

Likuma 48. pants jau nosaka, ka bērns nedrīkst smēķēt un lietot alkoholiskos dzērienus un ka bērns ir aizsargājams no smēķēšanas un alkoholisko dzērienu ietekmes. Tomēr pagaidām tā ir vairāk deklaratīva norma, to ir sarežģīti iedzīvināt.

Definējums, ka smēķēšana bērna klātbūtnē (telpā, kurā atrodas bērns) ir fiziska vardarbība pret bērnu, varētu palīdzēt kontrolējošām institūcijām efektīvāk risināt šo problēmu, t.sk. smagākos gadījumos izvērtēt noziedzīga nodarījuma sastāva esamību un kriminālatbildības piemērošanas nepieciešamību.

Nodarbinātie arī ir personu grupa, kurai ir nepieciešama īpaša aizsardzība, jo atbilstoši Darba likumam darba devējs nosaka darba vietu un darbiniekam nav iespējas realizēt savu gribu atrasties no tabakas dūmiem brīvā vidē, ja tādu darba devējs nenodrošina. Iespējams, nepieciešami vēl citi grozījumi šajā likumā, - būtu vēlams pārrunāt šo jautājumu ar Valsts Darba inspekcijas pārstāvjiem.

Svarīgi darba vides aizsardzībai paredzēt APK konkrētu panta daļas dispozīciju un pietiekami nozīmīgu sankciju, ja telpās, kur

<p>„Par no tabakas dūmiem brīvas vides nenodrošināšanu nodarbinātajiem -uzliek naudas sodu darba devējam - fiziskajai personai no simt līdz piecsimt latiem, juridiskajai personai – no piecsimt līdz tūkstoš latiem.”</p> <p>42.¹ panta 1. daļu izteikt šādā redakcijā: “Par smēķēšanu neatļautās vietās, ja tās nav norādītas kādā no šā panta turpmākajām daļām, - uzliek naudas sodu no desmit līdz divdesmit latiem.</p> <p>Papildināt 42.¹ pantu ar jaunu 2. daļu šādā redakcijā: “Par šā panta pirmajā daļā paredzētajām darbībām, ja tās izdarītas atkārtoti gada laikā pēc administratīvā soda piemērošanas, - uzliek naudas sodu no piecdesmit līdz simts latiem vai piemēro administratīvo arestu uz laiku līdz piecām diennaktīm.”</p> <p>Papildināt 42.¹ pantu ar jaunām daļām šādās redakcijās: “Par smēķēšanu autotransportā, ja bez smēķētāja ir vēl vismaz viens cilvēks– uzliek naudas sodu no divdesmit līdz piecdesmit latiem.” „Par atkārtotu smēķēšanu autotransportā, ja bez smēķētāja ir vēl vismaz viens cilvēks– uzliek naudas sodu no simt līdz divsimt piecdesmit latiem.” “Par smēķēšanu bērna vai grūtnieces klātbūtnē, vai ja smēķē grūtniece, uzliek naudas sodu no simt līdz divsimt piecdesmit latiem vai piemēro administratīvo arestu uz laiku līdz piecām diennaktīm.” “Par atkārtotu smēķēšanu bērna vai grūtnieces klātbūtnē, vai ja smēķē grūtniece, ja tas izdarīts atkārtoti gada laikā pēc administratīvā soda piemērošanas, - uzliek naudas sodu no divsimt piecdesmit līdz piecsimt latiem un piemēro administratīvo arestu līdz piecpadsmit diennaktīm.”</p> <p>149.⁴ pantu papildināt ar jaunu daļu šādā redakcijā: “Par smēķēšanu pie stūres, ja transportlīdzeklis atrodas kustībā– uzliek naudas sodu no desmit līdz divdesmit latiem.”</p> <p>155. panta 3. un 4. daļu izteikt šādās</p>	<p>atrodas nodarbinātie, tiek konstatēti tabakas dūmi. ⁴</p> <p>Panta 1. daļā sods palielināts (iepriekš – līdz 10 Ls</p> <p>Panta 2. daļā – atbildība par atkārtotu pārkāpumu.</p> <p>Jauna dispozīcija un sankcija pārkāpumiem ceļu satiksmē, jo arī smēķēšana, līdzīgi kā runāšana pa mobilo telefonu, novērš uzmanību.</p> <p>Pants par tirdzniecības noteikumu</p>
---	--

redakcijās:

“Par alkoholisko dzērienu un tabakas izstrādājumu pārdošanu nepilngadīgajiem - uzliek naudas sodu pārdevējam-fiziskai personai no divsimt līdz divsimt piecdesmit latiem (un) vai piemēro administratīvo arestu uz laiku līdz piecām diennaktīm, bet juridiskajām personām - no piecsimt līdz tūkstoš latiem.

Par šā panta trešajā daļā paredzētajām darbībām, ja tās izdarītas atkārtoti gada laikā pēc administratīvā soda piemērošanas, - uzliek naudas sodu pārdevējam no divsimt piecdesmit līdz piecsimt latiem un piemēro administratīvo arestu uz laiku līdz piecpadsmit diennaktīm, bet juridiskajām personām - no divtūkstoš līdz piectūkstoš latiem.”

Izteikt 172. pantu šādā redakcijā

“172.pants. Nepilngadīgā iesaistīšana smēķēšanā vai alkoholisko dzērienu lietošanā vai nepilngadīgā novešana līdz dzēruma stāvoklim

Par nepilngadīgā iesaistīšanu smēķēšanā vai alkoholisko dzērienu lietošanā - uzliek naudas sodu no divdesmit pieciem līdz simt latiem.

Par nepilngadīgā novešanu līdz dzēruma stāvoklim - uzliek naudas sodu no piecdesmit līdz divsimt piecdesmit latiem.

Par šā panta pirmajā daļā paredzētajām darbībām, ja tās izdarītas atkārtoti gada laikā pēc administratīvā soda piemērošanas, - uzliek naudas sodu no simt līdz divsimt piecdesmit latiem un piemēro administratīvo arestu uz laiku līdz piecpadsmit diennaktīm.

Par alkoholisko dzērienu un tabakas izstrādājumu nodošanu nepilngadīgā rīcībā tā, ka šīs vielas kļuvušas nepilngadīgajam brīvi pieejamas lietošanai - uzliek naudas sodu no piecdesmit līdz divsimt latiem.

Par šā panta ceturtajā daļā paredzētajām darbībām, ja tās izdarītas atkārtoti gada laikā pēc administratīvā soda piemērošanas, - uzliek naudas sodu no divsimt piecdesmit līdz piecsimt latiem un piemēro administratīvo arestu uz laiku līdz piecpadsmit diennaktīm.”

pārkāpumu, kura divas daļas ir veltītas alkohola un tabakas pārdošanai nepilngadīgajiem.

Pašlaik sankcija paredzēta tikai pārdevējam-fiziskai personai no 200 līdz 250 Ls pirmo reizi un 250 līdz 500 Ls, ja atkārtoti.

Iespējams, tomēr jāparedz alternatīva administratīvā aresta piemērošana, lai būtu iespējama diferenciācija atkarībā no pārkāpuma smaguma, vainīgā attieksmes, utml. (piemēram, pārdevēja - māte, kura viena audzina 3 bērnus nepajautā personu apliecinošu dokumentu 17-gadīgai personai, kurai pēc izskata var dot ap 30, vai mazliet iedzērusi pārdevēja pārdod cigaretes 12-gadīgam, „lai aiznestu vectēvam”, labi zinot, ka vectēvs nav mājās)

Līdz šim pants attiecas tikai uz nepilngadīgo iesaistīšanu alkoholisko dzērienu lietošanā.

<p>izstrādājumu realizācijas, reklāmas un lietošanas ierobežošanu”</p> <p>11. panta 1. daļā izdarīt šādus grozījumus: 8. punktu papildināt ar vārdiem: „kā arī aizliegts vadīt jebkuru transporta līdzekli smēķējot.”</p> <p>9. punktā izslēgt vārdus: „izņemot vietas, kas speciāli ierādītas smēķēšanai”</p> <p>11. punktā izslēgt vārdus: „izņemot vietas, kas speciāli ierādītas smēķēšanai”</p> <p>12. punktā izslēgt vārdus: „izņemot vasaras (āra) kafejnīcas, kurās atļauts smēķēt tikai vietās, kas speciāli ierādītas smēķēšanai.”</p> <p>Papildināt ar 13. un 14. punktu: 13. jebkāda autotransporta līdzeklī, ja tajā ir vēl vismaz viens cilvēks; 14. grūtnieču un bērnu klātbūtnē.</p> <p>13.pantu papildināt ar 14. punktu: 14) Latvijas Ārstu biedrības.</p>	<p>un to nepieciešams gan papildināt, gan arī izslēgt atrunas, kas tomēr pakļauj tabakas dūmu ietekmei bērnu vai nodarbinātos darba vietās.</p> <p>Formulējumi pašlaik: 8) sab.transporta līdzekļos un taksometros, izņemot tālsatiksmes vilcienus un kuģus, kuros var būt atsevišķi vagoni vai kajītes, kas paredzētas smēķētājiem; 9) sporta un citu pasākumu laikā stadionos un citās norobežotās teritorijās, izņemot vietas, kas speciāli ierādītas smēķēšanai; 11) parkos, skvēros un peldvietās, izņemot vietas, kas speciāli ierādītas smēķēšanai; 12) kafejnīcās, restorānos un citās sabiedriskās ēdināšanas vietās, izņemot vasaras (āra) kafejnīcas, kurās atļauts smēķēt tikai vietās, kas speciāli ierādītas smēķēšanai.</p>
---	--

¹ Kopumā APK naudas soda robežas ir fiziskām personām līdz 500 Ls, juridiskām personām līdz 10000 Ls. Administratīvā aresta termiņa robežas – no 1 līdz 15 diennaktīm.

² ANO Bērnu tiesību deklarācijas 2. princips: Bērnam ar likumu un citiem līdzekļiem jānodrošina īpaša aizsardzība, kā arī jāradā iespējas un labvēlīgi apstākļi veselīgai un normālai fiziskai, intelektuālai, tikumiskai, garīgai un sociālai attīstībai brīvības un cieņas apstākļos. Pieņemot šai nolūkā likumus, galvenajam jābūt bērna interešu vislabākās nodrošināšanas apsvērumam.

³ ANO Konvencijas par bērna tiesībām 24. panta 3. daļa: Dalībvalstis veic visus efektīvos un nepieciešamos pasākumus, lai likvidētu tradicionālo praksi, kas negatīvi ietekmē bērnu veselību.

⁴ Nepieciešams domāt par konkrētu tehnisku līdzekli tabakas dūmu konstatēšanai telpā un maksimāli pieļaujamās koncentrācijas definējumu.